PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 3. štev. 542 - Cena 5 lir - 3 jugolire - 2 din | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, nedelja, 16. marca 1947 | UREDNIŠTVO in UPRAVA, PIAZZA GOLDONI št. 1 - I. Tel. št.: Ur. 93806, 93808 - Upr. 93807. Rokopisi se ne vračajo

Rešitev problema tržaškega gospodarstva, ki jo predlaga Jugoslavija, ni nič drugega kot vračanje na njegovo prirodno funkcijo, zaradi katere je Trst dejansko nastal in se razvil, to je, da služi svojemu zaledju.

SEDANJIM IN BODOČIM OBLASTEM POPRAVITE FAŠISTIČNA BARBARSTVA!

Slovenska prosvetna zveza zahteva sedeže za Slovensko gledališče in ostale slovenske kulturne ustanove

Višjemu častniku za civilne zadeve pri Z. V. U.
Gospodu polkovniku ALFRED-u C. BOWMAN-u
TRST

Slovenska Prosvetna Zveza v Trstu, vrhovni predstanik vseh kulturnih in prosvetnih ustanov slovenskega prebivalstva na ozemlju STO-ja, mora ponovno ugotavljati, da kljub enakopravnosti, ki bi jo morali imeti Slovenci v Trstu že po naravnem pravu in ki jo imajo zagotovljeno tudi v statutu STO-ja, je ta ponovno in ponovno izigravana s strani merodajnih oblasti. Dejstvo, da Slovensko narodno gledališče, ena najvažnejših slovenskih kulturnih ustanov v Trstu, ki jo sestavljajo samo kvalificirani umetniki, ne more dobiti primerne dvorane v mestu niti za dva nastopa, je dovolj zgovorno, kako tolmačijo odgovorne oblasti enakopravnost Slovencev. Kljub temu, da je več dvoran v mestu, ki jih imajo zasedene zavezniške vojaške sile, kljub temu, da bi dvorana občinskega gledališča Verdi morala biti na razpolago tudi za slovenske kulturne potrebe, saj tvorijo Slovenci precejšen procent prebivalstva tržaške občine, ne more dobiti Slovensko narodno gledališče dvorane niti za dva večera. Te dvorane so na razpolago za vse mogoče zabave, ki jih organizirajo tudi čisto politične organizacije, le za kulturno življenje slovenskega tržaškega prebivalstva jih ni mogoče dobiti. Tako zgleda danes dejansko slovenska enakopravnost v Trstu.

Slovenske kulturne ustanove, ki delujejo danes v Trstu, nadaljujejo bogato kulturno tradicijo slovenskih kulturnih društev in ustanov, katerih delovanje je nasilno prekinil fašizem. Vse te ustanove so imele svoj sedež v Narodnem Domu, kjer je bila tudi velika dvorana, katerega so barbarsko požgali fašisti leta 1920.

Slovenska Prosvetna Zveza smatra, da je postopanje, kot ga je deležno Slovensko narodno gledališče s strani odgovornih oblasti, ki bi morale biti že po naravi svoje funkcije nepristranske, dalec od nepristranosti ter pomeni dejansko do neke mere nadaljevanje politike, ki se je vodila napram slovenskemu ljudstvu v Trstu v zadnjih 25. letih. Smatra, da se mora v Trstu enkrat za vselej prenehati s tako politiko napram Slovencem ter odločno zahteva od odgovornih oblasti, da napravijo svojo dolžnost ter poskrbijo, da dobi Slovensko narodno gledališče dvorano za premieri, ki ju bo imelo v naslednjem tednu.

Obenem smatra, da je nastopil trenutek za dokončno rešitev vprašanja dvorane in sedeža za Slovensko narodno gledališče ter sedeža za ostale slovenske kulturne ustanove ter postavlja sedanjim, kot tudi bodočim oblastem in pred vso tržaško javnost zahtevo, da se popravijo posledice barbastva, ki ga je zakrivil fašizem leta 1920., ko je zločinsko uničil center slovenskih kulturnih ustanov. Slovenska Prosvetna Zveza zahteva, da se njej, kot vrhovni predstavnici vseh slovenskih kulturnih in prosvetnih ustanov na ozemlju STO-ja, izroče v uporabo primerne dvorane in prostore.

V svesti si globoke upravičenosti te svoje zahteve je prepričana, da bo našla razumevanje sedanjih in bodočih oblasti, pa tudi vse resnično demokratične tržaške javnosti ne glede na narodnost.

Trst, 14. marca 1947.

Org. tajnik: PRESEL MIRO

Predsednik: PAHOR ROMAN

Že večkrat smo opozorili na dejstvo, da slovensko narodno gledališče, ta eminentno kulturna ustanova tržaških Slovencev, kljub vsem intervencijam in prošnjam, pa tudi obljubam nemore dobiti dostojne, njegovi umetniški višini in kulturnim potrebam tukajšnjega slovenskega prebivalstva odgovarjajoče dvorane v središču mesta. Poudarjali smo tudi, da tu ne gre samo za slovensko narodno gledališče (čeprav bi to že samo zaradi svoje kulturne in vzgojne funkcije, ki jo priznava sam gospod Bowman, v polni meri zaslužilo), marveč da gre za povsem načelno vprašanje narodnostne in kulturne enakopravnosti Slovencev v okviru STO-ja, ki je ne narekujejo samo členi statuta, temveč vsako najosnovnejše pojmovanje demokracije. Poudarili smo, da morajo tržaški Slovenci dobiti za svoje kulturno izvivljanje primerne prostore.

Pri vsem tem ničesar ne prosimo. Mi le terjamo, da se dožene pravica, da se nam da polne nadomestilo za to, kar nam je uničil fašistični bes (in fašizem nam ni uničil samo Narodnega doma), da se popravijo krivice — in gotovo nihče, ki se šteje za demokrata, ne bo oporekal, da je krivice fašizma treba popraviti. To ni samo nasa zahteva, toje kategorični imperativ demokratičnosti, pravičnosti, iskrenega antifašizma.

Zahteve Slovenske prosvetne zveze, najvišje predstavnice vseh slovenskih kulturnih in prosvetnih ustanov na STO-ju, so na vsej črti v skladu s temi načeli. Ugoditev tej zahtevi je v bitnem interesu slovenskega kulturnega življenja v Trstu in bo obenem dokaz — čeprav pozen — dobre volje ZVU z ozirom na slovensko kulturo na nazem ozemlju.

Čas je, da preide slovenska narodnostna enakopravnost na STO-ju iz papirnatih določb v dejanja; čas je, da zadobi abstraktno proglašanje demokratičnosti, nepristranosti konkretno vsebino. Naše ljudstvo zahteva dom svoje kulture. Naše ljudstvo čaka dejanj.

Dotlej pa ne bo prenehalo postavljati svojih zahtev.

Begunci na dnevnem redu

Treba je pospešiti repatriacijo in prenehati z nasprotno propagando

Moskva, 15 — Današnja seja namestnikov za Nemčijo, ki ji je predsedoval Višinski, je bila posvečena nadaljevanju diskusije o poročilu s predstavniki onih držav, katerih oborožene sile so se borile proti Nemčiji. Predstavnika ZDA in Velike Britanije sta se oprijela formalnih vprašanj postopka, na primer vprašanja, ali naj postopek določa, ali imajo udeleženci posvetovanja pravico do vpraševanja, do odgovarjanja na vprašanja itd.

Sovjetska delegacija je izrazila soglasje z dodatnim členom, ki so ga predlagali Angleži in ki pravi, da imajo predstavniki štirih velesil pravico do proučevanja stališča zavezniških predstavnikov, oni pa morajo imeti možnost, da izrazijo svoje mnenje in predlože vprašanja z ozirom na informacije in dokumente, ki jim bodo predloženi.

Višinski je nato ponovno vztrajal pri tem, naj bo Albanija, katere vojska se je borila proti Nemčiji, kan te posvetovalno informativne komisije. Ta predlog je podala sovjetska delegacija že 13. marca, podprl ga je francoski delegat, toda ameriški in angleški predstavnik sta se upirala. Tudi na današnji seji sta Murphy (ZDA) in Strang (Anglija) izjavila, da ostaja njuno stališče neizpremenjeno.

Delegaciji ZSSR in Francije soglašala glede pravice Albanije, da se udeleži posvetovanj o nemški mirovni pogodbi, delegaciji ZDA in Velike Britanije pa nasprotujeta. Zaradi takega položaja je sovjetska delegacija ugotovila, da je vsaka nadaljna diskusija o tem vprašanju nepotrebna in je zato predlagala, naj namestniki počakajo tozadevnih navodil sveta zunanjih ministrov.

Po kratki izmenjavi mnenj o proceduri dela namestnikov je Svet sprejel predlog Molotova, naj zunanji ministri preuče sporno vprašanje in dajo svojim namestnikom navodila. Bidault je izrazil mnenje, naj Svet diskusije o sestavi posvetovalno informativne konference ne odlaga preveč, ker zadeva to interese držav, za katere je rešitev nemškega vprašanja življenjskega pomena.

Sklenjeno je bilo, naj namestniki do četrtka 20. marca sestavijo poročilo o proceduri za sestavo nemške mirovne pogodbe.

Vprašanje beguncev

Nato so ministri prešli na vprašanje beguncev, to je oseb vseh narodnosti, ki so jih med vojno deportirali v Nemčijo ali v druge okupirane dežele. Bidault je navedel številke zadnjega ljudskega štetja v Nemčiji, ki kažejo, da gostota prebivalstva v Nemčiji presega gostoto v sosednih državah.

Francoska delegacija je podala sledeče predloge: 1. zavezniki naj priznajo načelo, da ni dovoljeno nobeno premikanje nemškega prebivalstva brez predhodnih sporazumov; 2. naj se ukinejo premikanja prebivalstva, ki ga predvideva potsdamski sporazum, če bi se zainteresirane države o tem sporazumele; 3. begunci, ki so zdaj na nemškem ozemlju, tam ne smejo stalno ostati, treba je pospešiti njihovo repatriacijo ali dokončno evakuacijo iz Nemčije.

Bevin je razdelil begunce v štiri skupine: 1. vojni ujetniki; 2. begunci Združenih narodov; 3. begunci sovražnih držav; 4. begunci ali izgnanci iz Nemčije. Bevin je poudaril nujnost načrta za rešitev vprašanja vojnih ujetnikov, ki so bili repatrirani v Nemčijo, vprašanje beguncev Združenih narodov pa je označil za težko. Na britanskem področju jih je 230.000, ki bi jih bilo mogoče namestiti izven britanskega področja. Nato je predlagal repatriacijo nemških beguncev po predhodnem proučevanju posameznih slučajev.

Nato je govoril Višinski, ki je protestiral proti položaju, v katerem so sovjetski državljani-begunci na zahodnih področjih. Tam je 220.525 sovjetskih, 237.000 poljskih, 24.324 jugoslovanskih državljanov. Višinski je protestiral proti pritisku oblasti, ki ovirajo njihov povratek. Poleg tega obstoje fašistične organizacije, na primer ukrajinski odbor v Augsburgu. Končno je Višinski predlagal nekatere ukrepe, katerih namen naj bo:

1. Zajamčiti uradnim predstavnikom raznih držav, katerih državljani so v Nemčiji, dostop do taborišč ali bivališč beguncev;

2. Prepovedati vsako propagando, ki nasprotuje njihovi repatriacji;

3. Odstraniti iz teh taborišč resnične vojne zločince;

4. Ustanoviti štiristransko komisijo, ki naj na treh zahodnih področjih nadzoruje svobodno repatriacijo.

Svet zunanjih ministrov je nato prešel na teritorialno organizacijo Nemčije. Višinski je opozoril, da je prišlo na zahodnih področjih do nekaterih teritorialnih sprememb brez predhodnega posvetovanja z zavezniškim kontrolnim svetom. General Marshall, kateremu sta se pridružila Bidault in Bevin, je rekel, da so te spremembe začasnega značaja.

Končno je Svet zunanjih ministrov soglasno sklenil, da bo čez nedeljo počival in se sestal v ponedeljek, ko bo razpravljal o gospodarskih vprašanjih in reparacijah.

Danes je bilo objavljeno, da je v Sovjetski zvezi trenutno 390.532 nemških vojnih ujetnikov. Doslej jih je bilo repatriiranih 1,003.974.

BORBE V GRČIJI

Nekateri člani komisije ne žele, da bi prišla na dan resnica

Solun, 15. — Posebni dopisnik Tanjuga poroča iz Soluna, da je odšel v Lerino predsednik pododbora preiskovalne komisije Wood. Pri zasliševanju slovanske manjšine je avstralski predstavnik Wood prepečil jugoslovanskemu predstavniku Ivanoviču, da bi postavljal vprašanja pričam glede delovanja angleškega konzula Evansa in angleškega zveznega oficirja Hilla. Jugoslovanski delegat je zaradi tega ostro protestiral pri predsedniku preiskovalne komisije

Dopisnik javlja, da je ljudska armada napadla vladne čete blizu Grevene. Ostre borbe se vodijo pri Koronuli, Nigniti, Megaliji in Menaji na Halkidiškem polotoku. Tudi v Traciji je ljudska armada napadla fašistične čete; mnogo kmetov se je pridružilo ljudski armadi. Partizani so dvignili v zrak tudi vlak med Volosom in Colambato.

Dopisnik Tanjuga dalje poroča, da je Mihail Servinis poslal preiskovalni komisiji pismo, v katerem zatrjuje, da so takozvane tolpe balistov izzivale na jugoslovanski ozemlji. Balisti, ki so prišli iz Albanije in Jugoslavije, so se vsidrali v vasi Kratera, odkoder vznemirjajo demokratično ljudstvo na jugoslovanskem ozemlju.

Do 20. marca bo pripravljen postopek

Današnji seji sveta zunanjih ministrov je predsedoval general Marshall. Na predlog Molotova so ministri sklenili, da bodo poslušali poročila o delu namestnikov. To poročilo je podal Višinski, ki je rekel, da je konferenca namestnikov za Nemčijo preučila vprašanja procedure za sestavljanje nemške mirovne pogodbe, zlasti pa je razpravljala o francoskem načrtu o ustanovitvi posvetovalno informativne komisije. Na predlog sovjetske delegacije je bil sprejet sporazum o organizaciji te posvetovalno informativne komisije, ki bo sestavljena iz predstavnikov štirih velesil, iz predstavnikov nemških obmejnih držav in držav, katerih oborožene sile so sodelovale v skupni borbi proti Nemčiji. Sporazum je bil tudi dosežen o namenih konference te komisije, medtem ko je nastal nesporazum glede sestave te konference in sicer glede udeležbe Albanije.

Nemška propaganda na zahodnih področjih

«Nemčija je na najboljši poti, da pridobi svetovni mir!» Te besede ja zapisal švicarski novinar, ki se je te dni vrnil s potovanja po Nemčiji. Njegov članek, v katerem pravi sam, da je «klic na pomoč», potrjuje v polni meri to, kar vemo že iz mnogih člankov, ki jih je objavil ameriški in angleški tisk. Nacistična ideologija vlada še naprej in večina Nemcev je prepričana, da bo nesporazum med zavezniki pomagal pridobiti Nemčiji zopet vodilni položaj v evropski in svetovni politiki. Pismo švicarskega novinarja je ostra kritika okupacijske politike zahodnih velesil in nam daje poleg tega nov in izredno zanimiv element, namreč gradivo o tem, kako vpliva zahodna okupacijska politika na nemško prebivalstvo.

Švicarski novinar je imel priliko pregledati zaupna poročila obveščevalne službe o tem, kaj Nemci zaupno med sabo šepetajo. Objavljamo glavna gesla nove nemške pri petovalne propagande, ki nam bolje kažejo duševno stanje Nemcev kot najdaljši članki svetovnega tiska. Te laži, ki si jih Nemci prišepetujejo, objavljamo brez vsakega komentarja:

— Anglija in Amerika sta se v tajni pogodbi obvezali, da ne priznata današnje vzhodne meje Nemčije in da bosta pognali Poljsko na staro mejo!

— Ameriški zunanji minister Marshall je na tajnem zasedanju odbora za zunanjo politiko ameriškega senata izjavil, da je vojna s Sovjetsko zvezo neizogibna!»

— Sudetski Nemci se vrnejo na Češkoslovaško najpozneje v enem letu.

— Predsednik Truman je obljubil bivšemu nemškemu kancleerju dr. Brüningu, da Nemčiji ZSSR ne bo plačala nobenih reparacij!

— V Moskvi ne bo prišlo do sporazuma, Anglija in Amerika bosta podpisali separatni mir z zapadno Nemčijo!

— Angloameriška zahteva, da mora francoska cona plačati ves uvoz iz angloameriških okupacijskih con v dolarjih, je prvi korak k gospodarski priključitvi zahodne Nemčije k ZDA!

— Nemčija ima tajno orožje, s katerim lahko uniči vse okupacijske armade v 24 urah!

— Maršal Sokolovski in ameriški general MacNarney sta se na zadnji seji kontrolnega sveta tako skregala, da je bilo treba sejo prekiniti!

Iz te zaupne propagande, ki se jo Nemci razirjali v zahodnih področjih v drugi polovici februarja, je razvidno, da temelji na dozdevnem nesporazumu med zavezniki. Švicarski novinar je videl na mizi nemškega industrijca cele kupe nemških časopisov, v katerih je bilo vsako poročilo o različnih nazorih med zavezniki rdeče obrobljeno. Ta industrijec si je imenoval rdeče črte v nemškem časopisju «arhiv naših upov».

Švicarski novinar ima še druge zanimive vesti. Schumacher ni več kandidat št. 1 za «Führerja». Cela vrsta nemških politikov poudarja da potrebuje Nemčija voditelja, ki to v vsakem oziru vzeč Amerikancem. V tek zvezi navajajo več imen, zlasti bivšega nemškega kanclerja dr. Brüninga in prof. Wilhelma Röpkeja. Brüning, nekdanji voditelj nemške katoliške stranke, je že več let profesor na neki ameriški univerzi. Ameriški listi so večkrat poudarili, da ceni newyorški kardinal Spellmann Brüninga zelo visoko, znano je pa tudi, da ima papež Pij XII. veliko zaupanje v Spellmana. Brüningov zaupnik v Nemčiji je danes dr. Spiecker, ki je bil podBrüningom šef nemškega tiska.

Prof. dr. Röpke predava na Ženevski univerzi. Leta 1945, ko so govorili o spremembi hitlerjeve vlade, mesto katere naj bi prišla na oblast socialdemokratska in katoliška koalicija, so predlagali katoliškega dr. Röpkeja za kanclerja. Pred kratkim je dr. Röpke napisal vrsto člankov v angleškem tedniku «Time and Tide» in v «Neue Züricher Zeitung». V svojih člankih je zahteval ustavitev denacifikacije in priporočal, naj ne izdelajo mirovne pogodbe z Nemčijo, temveč naj bi mesto tega posamezne nemške državice zahodnih področij dobile isti položaj kot Avstrija, torej položaj osvobojene države, s katero zavezniki niso bili v vojni. Prav tako je dr. Röpke odklonil centralno vlado za vso Nemčijo, ker bi to «koristilo Rusom»; predlagal je, naj iz zapadnih področij zgrade nemški «Bundesstaat» (zvezna država). Röpke je seveda tudi proti razdeljevanju zemlje in poziva zahodne monopole, naj investirajo svoj kapital v zahodni Nemčiji, ki «bo pod dobrim vodstvom, pridna in nasprotna vsem revolucionarnim eksperimentom». Kdor je čital Röpkejeve članke, kaj lahko razume, zakaj je ta človek kandidat hitlerjevcev za «Führerja».

Tako je duševno razpoloženje Nemcev na zapadnih področjih ob začetku moskovske konference. Londonska pogajanja namestnikov zunanjih ministrov so pokazala velike težave v pripravljanju mirovne pogodbe z Nemčijo. Poročila, ki prihajajo iz Nemčije, pravijo, da čaka velika večina Nemcev tudi na najmanjše znake nesporazuma med zavezniki. Morda bi ta pogajanja tekla lažje in hitreje, če bi se vsak udeleženec tega zavedal v taki meri kot sovjetski zastopniki. Poročila iz sovjetskega področja pravijo namreč, da je sovjetska vojaška uprava dobro razmela, kako je treba postopati proti nacistični nevarnosti.

(«INPRESS» - PRAGA

Maršal Tito sprejel bolgarskega poslanika

Beograd, 15. — Predsednik vlade maršal Tito je sprejel danes v prisotnosti pomočnika zunanjega ministra dr. Vladimira Velebita opolnomočnega ministra bolgarske republike v Beogradu Ganovskega.

Spremembe v sovjetski vladi

Moskva, 15. — Prezidij Vrhovnega sovjeta ZSSR je razrešil Lazarja Kagancviča zaradi njegove nove funkcije dolžnosti namestnika predsednika ministrskega sveta in ministra za industrijo gradbenega materiala v ZSSR ter imenoval za ministra industrije gradbenega materiala Semjona Ginsburga. Prezidij Vrhovnega sovjeta ZSSR je razrešil Mihajla Saltikova dolžnosti ministra za gozdno industrijo in imenoval na njegovo mesto Georgija Orlova.

Skrb za izobrazbo v Istri

Reka, 15. — V Istri so otvorili 189 tečajev za splošno izobrazbo, ki jih obiskuje 5400 ucencev, ki so dovršili analfabetski tečaj.

Kitajska se boji kontrole

Moskva, 15. — Kitajski veleposlanik je danes obvestil ameriškega zunanjega ministra Marshalla in britanskega zunanjega ministra Bevina, da Kitajska vlada noče prisostvovati sejam, ki jih je predložil sovjetski zunanji minister Vjačeslav Molotov, na katerih naj bi razpravljali o Kitajski.

Clay ameriški poveljnik v Nemčiji

Frankfurt, 15. — V Frankfurtu je danes dosedanji poveljnik severnoameriških čet v Evropi Mac Narney, ki odkaja v Moskvo, predal poveljniško mesto novemu poveljniku Luciusu Clay-ju.

Schumacher priznava reparacije

Berlin, 15. — Social demokratska stranka je v resoluciji, glavnega sveta pod predsedstvom dr. Schumacherja priznala, da mora nemški narod plačati reparacije.

JUGOSLOVANSKA MLADINA

se pripravlja na delo na mladinski progi

Beograd, 15 — Po vseh mestih Jugoslavije se mladina z vse večjim navdušenjem in v velikem številu pripravlja za gradnjo mladinske proge Šamac-Sarajevo. Ustanavljajo brigade, drže tečaje in zbirajo opremo.

Na beograjski univerzi se je vpisalo v delovne brigade do 6. marca 8163 študentov. Največ se jih je vpisalo na tehnični fakulteti. Zagrebška univerza noče zaostajati za beograjsko ter se je tudi tam prijavilo do sedaj že 6300 študentov, kjer zopet prednjači tehnična fakulteta. Največ se je prijavilo mladine iz Bosne in Hercegovine, kjer so bo ta nova proga gradila. Pokrajinski odbor ljudske mladine v Sarajevu javlja, da bo pri gradnji sodelovalo samo iz Bosne in Hercegovine 45.000 mladincev.

V Črni gori se je do sedaj prijavilo 5377 mladincev, toda podatki še niso prispeli iz vseh okrajev ter se priglašajo vedno novi mladinci. Hrvatska mladina se je množično prijavila. Podatki še niso popolni, toda do sedaj se jih je že priglasilo 31.236. V Hrvatski imajo 38 strokovnih tečajev, na katerih se mladina pripravlja za delo na progi.

Mladina po tovarnah, ki se dela na progi ne bo mogla udeležiti, je sklenila nadomestiti odsotne tovariše s podvojenim delom, tako da proizvodnja ne bo trpela. Zagrebška mladina bo zgradila železno mostno konstrukcijo, dolgo 15 metrov za novo progo. Delavci železniške delavnice v Kraljevu bodo v nadurnem delu obnovili lokomotivo in 20 tovornih vagonov za graditelje proge. Podobno javljajo tudi iz vseh drugih tovarn.

V Zavidovičih, kjer bo tekla nova proga, izdelajo dnevno po 5 barak za stanovanja mladincev, ki bodo oskrbljena z vsem potrebnim.

Na višku so priprave za zdravstveno službo vzdolž vse proge, ker bo v letni sezoni istočasno delalo nad 60.000 mladincev. V Sarajevu bo osrednja bolnišnica s štirimi paviljoni in 400 postaljami. Pomožne bolnišnice bodo v Zapču in Odžaku, razen tega bodo na vsakem odseku ambulante. Zdravstveno službo bo opravljalo 30 zdravnikov, 25 zdravniških pomočnikov in lekarnarjev, 200 bolničarjev in bolničark in 60 študentov medicine. Pri vseh ambulantah bodo ob prihodu mladine tudi zdravstveni tečaji, v katerih bodo pripravljali zlasti vaško mladino za zdravstveno službo.

TRUMANOVA POLITIKA NE SLUŽI STVARI MIRU

Odkrita napoved neomejene imperialistične ekspanzije

Moskva, 15. — «Pravda» objavlja uvodnik pod naslovom «Trumanova poslanica kongresu» in piše:

«Poslanica predsednika Trumana kongresu glede pomoči Grčiji in Turčiji bo povzročila mnogo komentarjev v vsem svetu. Pomoč, s katero se je pečal Truman, je nekoliko nenavadna. Značilno je, da se komentarji tiska ne nanašajo toliko na položaj v Grčiji kot na politiko ZDA. Splošno znano je, da je Grčijo pripravila v sedanji položaj vladajoča monarho-fašistična klika pod britanskim vrušivom. Akcije predsednika Trumana nikakor ni navdihnila želja, da pomaga grškemu ljudstvu, marveč nasprotno želja, da podpira in krepi ono reakcionarno grško vlado, ki je spravila državo v krizo in ki se hlapčevsko vdinja tujim interesom.

Trumanova izjava kaže, da nameravaje ZDA nadomestiti Anglijo in nadaljevati njeno politiko v Grčiji. Krinka «dobrodelnosti» ne more zakriti imperialistične in ekspanzionistične politike ZDA, dejanskega uničenja grške neodvisnosti, robega vsiljevanja ameriške nadvlade. Dejstvo, da se to vse vrši pod pretvezo pomoči Grčiji, ne spreminja ničesar.

Trumanova poslanica se peča tudi s Turčijo, ki zaradi vojne ni trpela. Tudi v tem slučaju nameravajo ZDA nadomestiti Anglijo. Truman je obrazložil svoje vsiljevanje vojaške in finančne pomoči Turčiji s potrebo «modernizacije», ki da je potrebna za ohranitev integritete te države. Ni potrebno dokazovati, da prav nič ne ogroža turške integritete. «Modernizacija» pomeni ameriško nadvlado v Turčiji. Zakaj se ZDA niso obrnile na OZN? Toda ameriški predsednik nikakor ne upošteva obveznosti ZDA kot članice OZN; on raje postopa ne glede na to organizacijo.

Kako je mogoče razložiti Trumanovo stališče? Mar ni resnično, da so cilji ameriške politike, kot jih proglaša Truman, v oprekj z načeli OZN, zlasti pa z načelom spoštovanja enakopravnosti in suverenosti malih in velikih držav?

Trumanova poslanica kongresu izjavlja, da je eden izmed glavnih ciljev ameriške zunanje politike, «da prevladajo oni pogoj, v katerih bodo ZDA in druge države lahko izbrale lastno pot brez vsakega nasilja». Ta cilj je prisenetljiv, kajti Truman navaja kot primer «svobodnega življenja brez nasilja» Grčijo — deželo pod britansko okupacijo, ki jo je monarho-fašistična vlada uničila. Ta čudna primerjava med «načeli ameriške zunanje politike» in sramotnim postopanjem grške reakcije vsekakor ni posrečena. Nedvomno pa je v zvezi z besno kampanjo proti demokratičnim organizacijam, ki je postala zadnji čas v ZDA moda.

Trumanova poslanica se peča z Grčijo in Turčijo, toda njegovi cilji gredo mnogo dalje. Truman poskuša opravičiti ekspanzionistično politiko ZDA s plemenito obrambo «svobodnih narodov» pred grožnjo «totalitarnih režimov». Komaj nekaj dni je preteklo, toda Trumanova akcija je že razkrila, kateri svetovni krogi vriskajo zaradi «spremembe ameriške politike» in kdo je iskreno vznemirjen zaradi odkrite napovedi neomejene politike imperialistične ekspanzije. Ameriški reakcionarni tisk naravno podpira Trumana in predvsem poudarja, da ZDA izpodrivajo Veliko Britanijo iz njenih glavnih položajev. Zdravi ameriški krogi pa ugotavljajo stalno nevarnost, ki se skriva v tej neomejeni imperialistični ekspanziji.

Trumanova poslanica kongresu in politika, ki jo poslanica razlaga, ne služijo stvari miru in varnosti. Voditelji ameriške politike bi se morali zavedati dejstva, da je v sedanjih pogojih vsak poskus vsiljevanja svetovne nadvlade nezbežno obsojen na propast. To je prepričljivo dokazala zgodovina zadnjih let. Trumanovo postopanje priča, da se sedanji voditelji ameriške politike niso ničesar naučili iz naukov najnovejše zgodovine».

Truman naj vrne Ameriki ugled

New York, 15. — Narodni svet za ameriško-sovjetsko prijateljstvo poziva predsednika Trumana, da prekliče vojne grožnje, ki jih je izrekel v svojem govoru o Grčiji ter da vrne Ameriki ugled v svetu s tem, da se ZDA vrnejo Rooseveltovi politiki.

Ukrepi bolgarske vlade v zvezi z zamenjavo denarja

Neutemeljene pritožbe tujih diplomatskih predstavnikov

Sofija, 15. — Predsednik bolgarske vlade Georgij Dimitrov je izjavil predstavnikom tiska v zvezi z očitki dela diplomatskega zbora v Sofiji, češ da je izdala bolgarska vlada v zvezi z zamenjavo denarja take ukrepe, ki pomenijo žalitev za tuje diplomatske predstavnike:

«Ukrepi vlade v zvezi z zamenjavo denarja so v popolnem soglasju z mednarodnim pravom, posebnimi privilegiji in spoštovanjem predstavnikov diplomatskega zbora. En dan je popolnoma zadostoval za nameňjavo njihovega denarja, postavitev straže pred tuja poslaništva pa ne pomeni nezaupanja do diplomatskega zbora, ampak je imela samo namen, preprečiti, da bi zlorabili tuji predstavniki v Bolgariji privilegije diplomatskega zbora pri zamenjavi denarja.

Tujci so lahko obiskali poslaništva in tuje misije. Oblastveni organi so samo pregledovali, ali nosijo te osebe denar za zamenjavo.

Vsak se bo strinjal z nami, da je Bolgarija neodvisna dežela in da ne bo odstopala od svojih načel. Po mednarodnem pravu tuji državljani nimajo več pravic kakor domačini.

Incident, ki se je pripetil dopisniku agencije France Presse in ki ga je izzval francoski pooblaščeni minister Jacques Paris s svojo prenagljenostjo in netaktnostjo, dokazuje, da so bile domneve organov ljudskih oblasti upravičene. Francoski pooblaščeni minister je zgabil nekega miličnika, ga sunil in udaril po vratu s svojo aktovko.

Francosko poslaništvo je predložilo v zamenjavo 106.512.820 levov, ameriško 32.595.650 levov, britansko 25.605.280, italijansko pa 20.460.830 levov. Takoj so bile izplačane naslednje vsote: francoskemu poslaništvu 30 milijonov levov, angleškemu 10,471.230, ameriškemu 15 milijonov, italijanskemu pa 10,002.130 levov. V dveh, oziroma treh dneh jim je bila izplačana še ostala vsota».

Ministrstvo za zunanje zadeve je objavilo naslednje poročilo:

Londonski radio je poročal dne 12. t. m. v zvezi z zamenjavo bankovcev v Bolgariji, da je poslal rumunski poslanik v Sofiji bolgarski vladi protest zaradi nekakšnega napada na pooblaščenega ministra Francije v Sofiji.

Ministrstvo za zunanje zadeve demantira to trditev londonskega radia in pripominja, da je odšel rumunski poslanik v Sofiji v svojstvu doyena diplomatskega zbora v ministrstvo za zunanje zadeve samo zaradi tega, da bi se informiral o okolnostih, kako se je pripetil incident pred francoskim poslaništvom v Sofiji.

Egiptovski nacionalisti zahtevajo prelom z Anglijo

Kairo, 15. — Egiptska nacionalistična stranka je razložila tujemu tisku svoj načrt, ki zahteva popolno pravico Egipta v Nilski dolini. V tem načrtu zahtevajo med drugim prekinitev diplomatskih odnošajev z Veliko Britanijo, razveljavljenje sporazuma o Sudanu iz 1898. in sporazuma med Anglijo in Egiptom iz leta 1936. Stranka odbija vsako novo zavezniško pogodbo z Veliko Britanijo.

Številna britanska vojska ovira gospodarski razvoj

London, 15. — V zvezi z debato v spodnji zbornici o gospodarskem položaju Velike Britanije je «Daily Worker» med drugim napisal: «Laburistični narodni poslanci so v parlamentu toplo pozdravili odkrit napad na ministra za narodno obrambo Alexandra, ki so ga obtožili, da je zmanjšal napore pri gospodarski obnovi Velike Britanije, ker so pod orožjem velike vojaške sile.

Ta napad na Alexandra je izvedel laburistični narodni poslanec Callagan, ki je poudaril, da bo pritisk na vlado za zmanjšanje oboroženih sil trajal toliko časa, dokler ne bo spremenila svojega stališča.

Po nepreprečljivem Alexandrovem odgovoru je Callagan rekel: «Smo nekje med mirom in vojno. Ako vlada zares smatra, da je pomanjkanje delovne sile ključ do položaja, tedaj mora vprašanje o zmanjšanju oboroženih sil urediti čimprej. Velika Britanija ne potrebuje tako velikih oboroženih sil, ker jih ne more vzdrževati ter predstavljajo breme za britansko zunanjo plačilno bilanco in onemogočajo poleg tega tudi ljudem vrnitev v civilno življenje».

VIZIJA MOSKVE LETA 1950

«Moskovski bolješevik» je podal bežno sliko Moskve, kakor so si jo zamislili tvorci nove petletke, ki se konča 1950 leta. Moskva je trpela zaradi nemškega bombardiranja. Toda po novem načrtu ne bo Moskva samo obnovljena, temveč tudi olepšana in povečana.

Da bi označili pomen Moskve za sovjetsko gospodarstvo, ugotavljamo samo, da je moskovska industrija proizvedla leta 1940. 14.7% proizvodnje vse sovjetske industrije in da je tedaj njena proizvodnja bila okoli 21-krat večja kakor leta 1913; sama metalurgijska industrija pa je izdelala 96-krat več izdelkov kakor pred prvo svetovno vojno.

Po novi petletki (1946-1950) bo zazidano 3 milijone kvadratnih metrov površine, to se pravi dvakrat več kakor za časa petletke 1936-1940. Moskovski sovjet bo pozidal 550.000 m², ostala površina je določena za stavbe raznih ministrstev in zasebna stanovanja. Gradnja mora biti čimbolj mehanizirana: kopanje bo mehanizirano 80%, slikanje 60% in priprava cementa 100%. Za zadostitev stanovanjskih razmer, za napeljavo vodovoda in kanalizacije v predmestjih je določeno 6,6 milijard rubljev, od tega zneska 1,9 milijard za popravila porušenih stanovanj. Postavili bodo nove plinarne in do leta 1950, bo v 200.000 stanovanj napeljan plin, tako da bo do tedaj 70% stanovanj imelo plin za kuhanje. Ob koncu petletke bo 30.000 stanovanj imelo kopalnice na plin.

Sovjeti nadaljujejo borbo proti pomanjkanju vode v Moskvi. V glavnem je to vprašanje bilo rešeno z zgradnjo kanala do Volge in instaliranjem potrebnih filtrov za čiščenje vod. Zdaj je treba število filtrov še dvakrat povečati.

Petletka predvideva izboljšanje potniškega prometa. Vozila raznih vrst bodo ob koncu 1950 leta prevažala 27% potnikov več kakor doslej. V poštev prihajajo predvsem tramvaji in podzemska železnica. Število «trolej-busov» (avtobusov na električni pogon) se bo povečalo od 350 na 1050.

Število telefonskih zvez se bo v mestu podvojilo in vzpostavljene bodo nove zveze s podeželjem.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Ljudstvo zahteva dvojezičnost in pošilja oblastem protestne resolucije

Slovensko ljudstvo ne bo odstopilo od svojih upravičenih zahtev po uvedbi dvojezičnosti. S tem ne mislimo, da bi morali biti v javnih ustanovah uslužbeni le uradniki, ki poznajo oba jezika. Nujno pa je, da v narodnostno mešanih krajih, sprejmejo v urade odgovarjajoče število nameščencev, ki bodo lahko zadostili potrebam slovenskega ljudstva. Prej ali slej bo moralo do tega priti tako na občinskih uradih, kakor na železnici, pošti, bolnici, s kratka povsod, kjer bo potreba. To so utemeljene in upravičene zahteve.

Oglejmo si kaj piše prebivalstvo v svojih resolucijah. Ljudstvo iz Doline pri Trstu protestira pri ZVU-ju in med drugim pravi: «Dvojezičnost je treba uvesti po vseh uradih. V italijanščini in slovenščini morajo biti sestavljene vse uradne listine, napisi in objave. Taka je zahteva vsega demokratičnega ljudstva tržaškega ozemlja, ki se odločno bori za dosego svojih pravic.» Na ZVU so naslovili protestno noto tudi nabrežinski partizani in aktivisti. «Kljub velikim žrtvam — pravijo — ki smo jih utrpeli v času borbe, ko smo se na strani zaveznikov borili za uničenje nacifašizma, a obenem tudi za priznanje vseh najosnovnejših človečanskih pravic, svobode veroizpovedi, svobode političnega prepričanja in pravice do uradnega občevanja v svojem materinem jeziku, se vse naše pravice brezobzirno kršijo. Zahtevamo, da ZVU upošteva vse to in izda odredbo o uvedbi slovenskega jezika v javni upravi.»

Železniška uprava trmasto odklanja uvedbo dvojezičnosti. Železniške proge vežejo Trst s posrednim in neposrednim zaledjem. Jasno je, da je zaradi tega prizadeto veliko število deželanov, ki vsak dan potuje v Trst. Ogorčeni so, in vedno odločneje zahtevajo svoje pravice. Ljudstvo iz Medjevasi je z masovnega sestanka odposlalo železniški upravi protestno resolucijo, v kateri pravi: «Nismo več v času fašizma, ko so nasilno uvajali italijanščino. Če šovinistični uradniki mislijo, da bodo ohranili svoje stolčke, se motijo. Zavedajte se, da smo si svobodo priborili s krvjo, da smo postali enakopraven narod in da zato ne bomo več trpeli zapostavljanja.

Takih resolucij je še mnogo. Govore vse jasno, da se Slovensko ljudstvo ob podpori vsega demokratičnega italijanskega ljudstva, ne bo zadovoljilo s samimi praznimi obljubami ali miloščinami, temveč bo nadaljevalo svojo borbo za priznanje vseh narodnih pravic.

Vesti s podeželja

ŠT. PETER NA KRASU

Peti učiteljski delovni krožek. Učitelji iz Št. Petra in okolice so se zbrali na delovnem krožku. Tov. Cucek je predavala o zgodovinskem razvoju človeške družbe, tov. Zniderič pa o zemljepisju. Nato so se učitelji razgovorjali o izvedbi tromesečnega tekmovalnega načrta ki med ostalimi nalogami obsega tudi izboljšanje pouka, stenčasa in vzgojna predavanja v okviru ASIZZ.

Proti pijančevanju. Šempetrske žene so se sestale in sklenile, da bodo začele kampanjo proti pijančevanju.

VELIKO UBELJSKO

Malo kaj se sliši o naši vasi in ljudje bi utegnili misliti, da smo nazadnjaški, toda mi pridno delamo, čeprav se le malo oglašamo. Naše žene so dostojno proslavile svoj praznik in se zbrale s svojimi tovarišicami iz Malega Ubeljskega, Stran in Brezij. Sklenile so, da bodo napele vse svoje sile pri obnovi naše porušene domovine. Nabrale so tudi 630 lir prostovoljnih prispevkov za naše brigade.

ŠKOFIJE

Žene iz Dolnjih Škofij so na svoj praznik pokazale, da poleg svojega gospodinjskega dela lahko posvetijo še marsikatero urico ob večerih tudi svoji kulturni in politični izobrazbi. To nam priča njihova prireditev, ki je zelo lepo uspela. Podale so dve recitaciji, predvajale dve igri in zapele več lepih pesmi.

Želeti je, da bi se žene z isto marljivostjo še na dalje trudile za svojo politično in kulturno izgrajnjo, kajti le kulturne žene bodo lahko vzgajale narodu polnovredne ljudi.

SENADOLE

Žene v naši vasi pridno študiramo. Pred kratkim smo se zbrale na študijskem sestanku in študirale «Rodbinsko vzgojo predšolskih otrok». Sestanka smo se udeležile prav vse vaške žene, saj je vzgoja naših otrok naša poglavitna naloga. Sklenile smo, da bomo imele še mnogo takih sestankov.

Preskrba

Po 400 gr. koruzne moke delijo od jutri dalje brezposelnim za Trst in podeželje na odrezek št. 16 b posebne nakaznice za brezposelne. Delitev bo zaključena 31. t. m. Cena 25 lir kg.

Po 600 gr belih testenin delijo od jutri do 31. t. m. težkim delavcem v mestu in podeželju na vse odrezke za testenine za mesec maj dodatne živilske nakaznice marec-julij. Cena 30 lir za kg.

Delavci pri zavezniških silah bodo dobili po *300 gr testenin* na 15. dnevno nakaznico, ki nosi pečat za marec in na vse odrezke za testenine, ki so na omenjenem bonu. Delitev se zaključi 15. aprila. Cena 30 lir kg.

Testenine riž in sladkor delijo od jutri dalje za bolnike na domu v vseh podeželskih občinah, ki imajo dodatno bolniške nakaznice.

Bolniki na domu, porodnice, dojilje in dajalci krvi na podeželju, ki imajo dodatne nakaznice, lahko dvignejo pri pooblaščenih trgovinah po 100 gr masti na odrezek za mesec december. Zaključek delitve 31. t. m. Cena: testenine 30 lir kg, riž 70 lir, sladkor 90 lir, mast 82.

Prednaročilo mleka za april. Od 17. do 22. t. m. morajo potrošniki iz mesta in podeželja naročiti mleko z odrezkom št. VI nakaznice za marec-junij.

Predzaznamba za polenovko. Od 17. do 19. t. m. sprejemajo vsi trgovci v mestu in podeželju naročila za polenovko za potrošnike od 9 let navzgor, na odrezek št. XXVI. Za ta naročila ni potreben vpis v knjigo odjemalcev.

Vrnitev bonov in odrezkov. Jutri morajo vsi trgovci vrniti prehranjevalnemu uradu bone za bele testenine in za testenine 80%. Pooblaščene trgovine morajo vrniti tudi odrezke za zakuho, razdeljeno delavcem pri Zavezniških silah. Obenem z boni morajo vrniti tudi odrezke za predzaznambo za težke delavce in predložiti knjigo odjemalcev.

Odrezke za slanino za brezposelne lahko dvignejo trgovci pri občinskem prehranjevalnem uradu.

Bone za mleko, naj dvignejo mlekarne pri občinskem prehranjevalnem uradu od jutri naprej, za potrošnike od 1 do 9 let in nad 65 let.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

Danes 16. t. m. ob 18. v Skednju

«TAKO TUDI BO»

Prodaja vstopnic pri gledališki blagajni eno uro pred pričetkom predstave.

Mestna klavnica je zanemarjena

Razmere v mestni klavnici pri Sv. Soboti že davno ne odgovarjajo niti najosnovnejšim zdravstvenim predpisom, kakor je ugotovil pretekli mesec tudi «Zdravstveni urad».

Zveza mestnih klavcev je februarja meseca poslala Conskemu svetu spomenico, v kateri je protestirala zaradi zastarele, obrabljene in zanemarjene opreme klavnice in zaradi nereda, ki je nastal v podjetju, ker se mnogi lokali uporabljajo v druge namene, in ne v tiste, za katere so bili namenjeni in katerim bi morali služiti.

Conski svet je priznal, da je oprema precej zastarela, v ostalem pa je zvalil krivdo na nameščence, kakor da bi bili oni krivi, če so škripci in kljuke za meso že vsi zarjaveli, če so odvodni kanali zamašeni in so se umazane vode in odpadki nabrali v gosto in smrdečo brozgo, ki je zelo nevarna za zdravje vseh, ki morajo v teh prostorih delati. Tudi oblačilnice, v kolikor sploh še obstojajo, so v takem stanju, da sploh ne morejo več služiti svojemu namenu. Nikjer ni stola, klopi ali omare. Ženska oblačilnica služi celo za stranišče.

Do pred nedavnim, so mnogi prostori služili kot garaža za raznovrstna vozila in še sedaj imajo tam zalogo sodov asfalta. Morda so tudi tega krivi delavci?

Na splošno so tukaj zdravstveni predpisi nekaka španska vas. Edino, kar je uprava ukrenila, je bilo to, da je na hitro roko dala pobeliti nekoliko zidov. Zaradi nesnage, ki se kopiči po vseh kotih, se je zaredilo v poslopjih precej podgan.

Skrajni čas je, da bi občina tudi tukaj napravila temeljito čiščenje in uredila prostore, kar je pri podjetju, ki je tako važno za prehrano tržaškega prebivalstva, osnova tudi za splošno ljudsko zdravje. Pri tem seveda ne bo prav nič pomagalo, ako se zvrača krivdo na tamkajšnje nameščence, ker s tem problem ne bo nikoli rešen.

SPOROČILA IN OBJAVE

Prosvetno društvo «Franjo Marušič» v Rocolu bo imelo v torek 18. t. m. ob 20. uri pri Lovcu proslavo Srečka Kosovela.

Pionirska prireditev pri Sv. Ivanu. Svetoivanski pionirji priredijo danes ob 16. uri v Ljudskem domu kulturno predstavo. Na sporedu je petje, recitacije, telovadba in dve igrici. Vabljeni vsi.

Tri Velikonočne pesmi

V Stokovi knjigarni ulica Milano št. 37 dobite tri nove velikonočne pesmi za mešani zbor našega popularnega skladatelja Vinka Vodopivca. Vse tri so lahke in melodiozne. Našim cerkvenim zborom jih toplo priporočamo. Cena 30 lir.

«Fantje na vasi» v tržaškem radiju

Opozarjamo slovenske radioposlušalce, da bodo jutri ob 19.15 uri peli na radiju Trst II pevci ljubljanskega kvarteta «Fantje na vasi». Na programu so slovenske narodne in umetne pesmi.

Dobrodelna prireditev v Rossettiju

V nedeljo 23. t. m. ob 11. uri bo v gledališču Rossetti dobrodelna prireditev v prid Zveze invalidov in onemoglih na delu. Sodelovali bodo člani tržaškega radia. Spored bo obsegal med drugim petje novih pesmi, igro «Doppio o niente» in neko komedijo, ki jo bodo igrali člani radijske igralske družine. Predprodaja vstopnic pri Centralni blagajni na Korzu, od ponedeljka 10. t. m. dalje.

Enotni sindikati

Prehrana - peki. Glavni odbor, podjetniški odbori in zaupniki naj se udeležijo zborovanja v ponedeljek 17. t. m. ob 17. uri v ul. Conti 11. Razpravljali bodo o sindikalni uniji.

Vsem strokovnim sindikatom. Vsi glavni odbori posameznih strok pododbori in zaupniki naj se udeležijo zborovanja jutri 17. t. m. ob 19. uri v ul. Conti, kjer bodo razpravljali o sindikalni uniji.

Rojstva, smrti, poroke

Dne 15 t. m. se je rodilo 9 otrok, umrlo 9 ljudi, poroke pa so bile 3.

Civilne poroke: mehanik Thomas Madgwick in šivilja Liliana Lesizza.

Cerkvene poroke: gradbenik Giuseppe Raia in zasebnica Leda Bianchi, student Domenico Durante in zasebnica Laura Rita.

Umrli: 72 letni Ivan Piscane, 59 letni Ivan Fieghel, 71 letni Jožef Visinovich, 70 letni Franc Herfet, 83 letna Karla Starec vd. Čermelj, 3 letna Ludmila Ghirardi, 69 letni Ivan Sussig, 76 letna Virginija Caffieri vd. Indrigo in 66 letni Giusto Piecher.

Radijski sporedi

TRST II.

V nedeljo, 16 marca

9.30 Kmetijska oddaja; 10. prenos maše iz Sv. Justa; 11.15 Haydnove skladbe; 11.30 pridiga; 11.45 nedeljski glasbeni spored; 13. s pesmijo po slovenskih krajih; 13.30 pestra glasba; 14. predavanje: Prvi človek; 14.15 ritmična glasba; 14.30 čitanje večernega sporeda - zaključek; 16.30 otroška oddaja: France Bevk: Pesterna - izvajajo člani Slovenskega Narodnega gledališča; 17. iz opernega sveta; 18.30 narodopisno predavanje: Ljudska vera in običaji ob človekovem rojstvu; 18.45 priljubljene melodije; 19.30 Chopinove skladbe; 20 glasba po željah; 20.45 kulturno zgodovinsko predavanje; Politični in kulturni red staroslovenske dobe; 21 vesela ura, izvajajo člani Slovenskega Narodnega Gledališča; 21.30 lahka glasba: 21.50 Sajkowski: Simfonija št. 6; 22.30 lahka glasba; 21.50 Cajkowski: Simfonija št. 6; 22.30 večerna glasba; 23.30 čitanje sporeda za prihodnji dan; 23.35 polnočna glasba; 24 zaključek.

Nemški ujetniki odhajajo

V petek ob 8.15 uri so odpeljali s posebnim vlakom z glavne postaje v Trstu 578 nemških ujetnikov. Prepeljali so jih v zbirališče v Rimini.

Lačni so se nasitili

V petek okrog 14 ure so vdrli neznanci s ponarejenimi ključi v delikatesno trgovino v ul. Ginnastica št. 28. Odnesli so nekaj gotovine, gnjati, masla in fotoaparat. Lastnik ima 10.000 lir škode.

Tudi v Zadrugo krščanskih delavcev, ki ima svojo trgovino v ul. del Ronco 14, so prišli tatovi ponoči na obisk. Odnesli so raznovrstna jedila in pijače v vrednosti okrog 8.000 lir.

Improvizirani starinarji

Krečič Karel, ki ima železostrugarsko delavnico na Piano S. Anna 62, je pretekli teden opazil, da so mu neznanci odnesli 98 kg bakra in brona v vrednosti okrog 15.000 lir. Tako so se sedaj tudi tatovi posvetili starinarstvu.

Zaradi črne borze obsojeni

Poročali smo že, da je bil 22. preteklega meseca v Barkovljah ustavljen kamion, ki je vozil 72 stotov bencina in nafte zavezniškega izvora. V petek je zavezniško sodišče izreklo v tej zadevi razsodbo in oprostilo oba šoferja, dočim je bil gospodar kamiona Franc Alsida obsojen na 150.000 lir kazni in zaplembo tovora.

Odg. urednik DUŠAN HREŠČAK
Tisk Stabilimento Tip. Triestino

KINOPREDSTAVE

ROSSETTI. 15: Fantazija Valt Disneya.
SUPERCINEMA. 14.30: «Morski volk», E. G. Robinson.
FENICE. 14.30: «Možje in miši».
FILODRAMMATICO. 14: «Sangajske skrivnosti».
CINE MARE. 14.30: «Čapajev», sovjetski velefilm, nagrajen na razstavi v Cannes.
ITALIA. 14: «Angel temin».
ALABARDA. 14: «Morski skobec».
IMPERO. 14.30: «Zvezdnata noč», Loretta Young.
VIALE. 14.30: Beznica sedmih grehov».
MASSIMO. 14: «En dan v življenju».
GARIBALDI. 14: «Lydija», Merle Oberon in A. Marshall.
IDEALE. 16: «Invazija».

MALI OGLASI

ŠIVALNI STROJ, dobro ohranjen, prodam. Trst ul. Giulia 70, Villa Ferdich.

USTANOVITVE, preobrazbe, likvidacije tvrdk itd. prevzena komercialist, knjigovodja in davčni izvedenec. Ponudbe pod «Praksa» na upravo «Primorskega dnevnika».

PRODAM ALI ZAMENJAM junčka za junico. Andrej Kjuder, Lonjer 430.

PRODAM DVA MAJHNA BIKA plemenjaka švicarske pasme stara 11 mesecev. Čebulec, Orlek.

SINGER ŠIVALNI STROJ, pogrezljiv, predvojni material in stroje znamk Necchi, Pfaff, Kohler prodaja po konkurenčnih cenah, Trst, trgovina Coskovich, ul. Manzoni 4.

IŠČE se vajenka za trgovino v centru, tel. 4004.

POZOR

Razno pohištvo, zakonsko sobo z volčnimi žimnicami in vzmetmi ter elegantno spalnico s štiridelno omaro, šivalni stroj, blagajno za obleko, posteljno pogrinjalo prodam po zelo ugodni ceni zaradi odhoda. TRST, Viale Raffaello Sanzio 20. pri Sv. Ivanu.

Ob četrtkih in nedeljah
KONCERT
od 20 - 23.30
Prosta zabava. Za dobro jedačo in pijačo preskrbljeno.
BAR - RESTAURANT
„ALLA PESCHERIA"
TRST
RIVA NAZARIO SAURO, št. 12

KMETIJSKA NABAVNA IN PRODAJNA ZADRUGA
z o. j.
TRST
ul. Mercadante 4 - tel. 8819
★
imaraznasemenainvsakovrstno poljedeljsko orodje

Za Vaše obuvalo rabite
SAMO

ki obvaruje, omehča in daje sijaj
Ind. Chem.
L. WAGNER & Com.
TRST
ulica F. Severo 29, tel. 51-34

Trtnica ŠIRCA
GODNJE pri DUTOVLJAH, ima naprodaj 1.000 cepljink «KRAŠKI REFOŠK» podlaga «Riparja - portalis».

Diplomirana izkušena babica
se priporoča.
Sprejema tudi porodnice na dom. TRST, ulica Crispi, št. 50.

Družba išče
SKLADIŠČNIKA
strokovnjaka za les in gradbeni material z znanjem slovenščine in italijanščine. Ponudbe z navedbo referenc na upravo Primorskega dnevnika pod «Dobra služba».

Krznarstvo ZOE
TRST, ULICA ROMA 17
Velika izbira krzna, jagnje, kozlički, ruske mačke, lisice, panofix
Elegantno! Povoljno!

Za velikonočne praznike dobite delikatese vseh vrst, pozine, orehe, mandeljne in drugo v veliki izbiri pri
Mislej Jožko
Trst, ul. Piccardi 10
Tel. 90-466

Dr. GAETA, zobozdravnik
Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastiki. Največja garancija. Sprejema od 10. do 12. in od 13. do 19. (Govori slovenski)
TRST, ul. Torre Bianca 43
(vogal ul. Carducci)

Sadjarji, vinogradniki, soboslikarji!
Nabavite si moderne in učinkovite škropilnice na zračni pritisk. Napolnite jo s pumpanjem in ko je nosite na hrbtu, prši tekočina sama od sebe do popolne izpraznitve. Na podu ali vozu neprestano deluje z dvema pršilnikoma.
Zastopnik MIRO MARMOLJA, GORICA, ul. Tržaška 6.

Danes v nedeljo 16. t. m. priredi ZAMJK iz Merč
ZABAVNO PRIREDITEV
v prid delovnih brigad, ki potujejo na progo ŠAMAC-SARAJEVO
VABLJENI VSI VABLJENI VSI

Korespondentko
s popolnim znanjem slovenščine, nemščine in italijanščine sprejme večje podjetje v Trstu. Ponudbe na upravo «Primorskega dnevnika» pod «po možnosti tudi samo nekaj ur dnevno».

Akviziterke
z lepim nastopom sprejmemo
Ponudbe pod «Dober zaslužek» na upravo «Primorskega dnevnika».

KULTURA

Dve slikarski razstavi

V galeriji S. Giusto *razstavlja tržaški slikar* Romano Rossini. *Kot impressionistu mu je igra barv in svetlobe poglavitna zagonetka, ki jo skuša z znatno spretnostjo ujeti na svoja platna. Morje v vseh odtenkih barv, zdaj temno v mračnem dnevu, razpenjeno v viharju, zdaj svetlikajoče se v sončni luči, mu je eden najpogostejših virov navdihnjenja. Vendar bi človek skoraj dal prednost njegovim trem vrabcem v snegu, skupini živopisanih cvetlic v vrtiču ali ptičem v kletkah na oknu, izdelanih v pristni impresionistični tehniki. V primeri s slovenskimi impresionisti Jakopičem, Groharjem, Jamo, Veselom, je Rossini manj razgiban njegove barve so milejše, manj je samosvoj.*

Če pomisliš, da je v letih pred vojno živelo v Parizu (predvsem na Montparnasu) okrog 70.000 slikarjev, med njimi 30.000 dekorativnih in 40.000 «pravih» slikarjev in je od teh «pravih» napravil vsak slikar na leto vsaj 12 slik. In če vzameš, da je večina teh slik pokrajin (pejzažev), si lahko predstavljamo, kakšno poplavo pokrajinskih slik je preživel svet.

Pred nedavnim smo brali v časopisih, da v Parizu nihče več ne kupuje «pejzažev», zato da so se slikarji preorientirali ter slikajo le še «človeka», model. Vsekakor je to znak, da se je doba «pejzažizma» v glavnem preživela. V dinamični dobi, v kakršni živimo, postaja spet človek v svojih karakterističnostih, v svojem delu, v svojih naponih, glavni predmet pozornosti, kot je bil že za časa renesance. Razstavni prostori, kjer vidiš izključno pokrajine, začno človeka polagoma utrujati. Prazno se ti zazdi vse to in vprašuješ se: Cui bono? Danes hoče obiskovalec razstav več, hoče, da mu slika, da mu umetnik nekaj pove. Slikar naj stopi iz svoje zasanjanosti v lepoto pokrajine na realna tla, v realno življenje, tu naj zagrabi. Težja, veliko težja je ta naloga. Toda prav ta težja naloga utegne pospraviti s tisoči in tisoči «pejzažirajočih» umetnikov» in prekiniti poplavo slikarij, tako da bo prišla spet prava umetnost do resnične veljave.

To naj velja na splošno. Vsekakor ostanejo odlike, ki si jih je Rossini tekom svojega dolgoletnega umetniškega dela prisvojil, predvsem v igri barv in svetlobe, še nadalje njegov sodilni umetniški kapital, ki bo našel se vedno dovolj ljubiteljev in občudovalcev.

V galeriji «Trieste» razstavlja sedem umetnikov iz Benetk. *Skupno jih odlikuje izdelana tehnika, živost in razgibanost barv, kajti tudi ta sedmorica se giblje v mejah zmernega impresionizma, ki prehaja, kakor tudi pri nekaterih naših slikarjih, v jasnejše oblikovanje kontur, v bolj realistično pojmovanje objekta. Tu naj omenim predvsem skupino kopajočih se otrok v morju otroke na griču, dečka in deklico v soncu, konjsko zaprego z možem ob strani, v življenjsko podanih kretnjah, delo slikarja C. Privata. Žive skupine ljudi ob morju, moža, dečke, ki lovijo ribe A Bromba. Dalje beneške motive B. Marina, ki so močni v svoji slikovitosti.*

Tudi za te slikarje, ki jim človek sicer mora priznati kvalitetnost, velja, kar sem zgoraj načelno zapisal: Ne stoje sredi sveta, v katerem danes živimo, čutijo in mislijo z dobo, ki se končuje in ki se bo vsak čas prevesila. A naša doba terja prav tako kot vsi prejšnje od umetnika, da ji drži zrcalo pred obraz.

VL. B.

UIVOD
UVOZNI IN IZVOZNI ZAVOD
z o. j.
TRST
UL. CICERONE 8
TELEFON 56-88 - 29-306
Trgujemo na debelo z vsakovrstnim blagom

Elegantno in trpežno obutev za ženske, moške in otroke v veliki izbiri pri
REBCU
TRST
PASSO GOLDONI 1
CENE ZELO UGODNE

KINO „PROSVETNI DOM" V NABREŽINI
predvaja danes ob 16. in 20. uri veliki amerikanski film
Zaljubljeni Sosia
(SOSIA INNAMORATO)

Kmetje!
Imamo na zalogi še nekaj semenskega krompirja
ROŽNIK in ALBONA
POHITITE
Edvard Furlan
TRST
Ul. Milano 18, tel. 5169

Pri
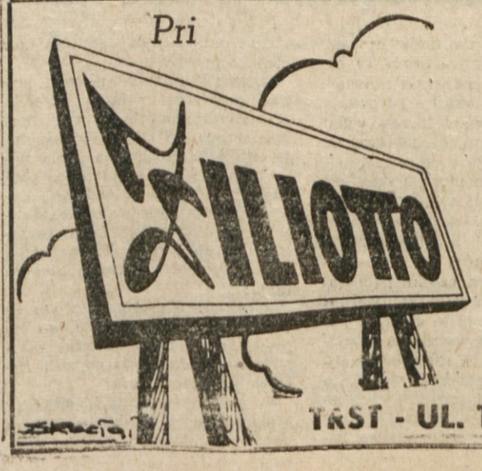

NAJELEGANTNEJŠE
KRZNENE
PLAŠČE
PO
NAJUGODNEJŠIH
CENAH
TRST - UL. TRENTO 11 - TELEFON 29374

ALEKSANDER BECK; 65

VOLOKOLAMSKA CESTA

Ponovno je pogledal na zemljevid, nekoliko pomolčal, nakar je nadaljeval:

— Še nekaj, tovariš Momiš-Uli: preizkusite gibljivost bataljona. In neprestano upoštevajte: ali so vozovi, zaprega, pripravljeni, konji... V vojni se marsikaj dogaja. Bodite pripravljeni, da se naglo na povelje zberete in da se naglo prenesete na drugo stran.

Zdelo se mi je, da se je izražal nekako alegorično, nejasno. Zakaj mi je vse to govoril? Spet sem se odločil, da odkrito izpovem svojo negotovost.

— Tovariš general, dovolite, da vas vprašam?

— Da, da, vprašajte. Zato se tudi pogovarjava.

— Ni mi jasno, tovariš general. Saj bo nasprotnik vendarle dosegel položaj našega bataljona. Rekli ste: ne bomo ga zadržali. Prosim vas za dovoljenje, da vprašam: kakšni so izgledi? Na kaj moram biti pripravljen jaz, komandant bataljona? Na umik?

Panfilov je začel udarjati s prsti po mizi. To je bil izraz negotovosti.

— A kaj mislite vi sami o tem, tovariš Momiš-Uli?

— Ne vem, tovariš general.

— Vidite, tovariš Momiš-Uli, je dejal ter nekoliko pomolčal, — starešina mora vselej razmisliti tudi o najslabši varianti. Naša naloga je — obdržati pot. Če bi se Nemec prebil, morajo biti na poteh pred njim spet naše čete. Evo, zaradi tega sem tudi vzel od tu en bataljon. Hotel sem vzeti vašega, toda vi držite važno pot.

Pokazal je na zemljevidu pot Sereda-Volokolamsk, ki jo je zagrajevala rdeča črta mojega bataljona.

— Črta ni važna, tovariš Momiš-Uli, važna je pot. Če bo potrebno, lahko mirno povedete može iz jarkov, mirno jih koncentrirajte, toda obdržite pot. Ali ste me razumeli?

— Sem, tovariš general.

Stopil je k plašču in ko se je oblačil, je vprašal:

— Ali poznate uganko: «Kaj je na svetu najdaljše in najkrajše, najhitrejše in najpočasnejše, čemu se obrača najmanjša pozornost in za čem se najbolj žaluje?»

Nisem se takoj domislil. Panfilov je bil zadovoljen, da me je spravil v zadrego; smehljaje se potegnil uro in pokazal.

— Evo kaj! Čas! Zdaj je naša naloga, tovariš Momiš-Uli, v tem, da se borimo za pridobitev v času, da jemljemo nasprotniku čas. Pospremite me.

Stopila sva iz zaklonišča.

7.

Svitalo se je. Dež je bil ponehal, drevesa so se nejasno prikazovala iz megle. Pripeljali so konje. Panfilov se je ozrl.

— Kje pa je Silov? Pojdiva za zdaj peš, da bi naju mogel dohiteti.

Spotoma me je Panfilov vprašal, kakšna dela se vršijo zdaj na položaju. Objasnil sem mu, da kopije bataljon prometne zveze. Panfilov je obstal.

— S čim kopljete?

— Kako s čim? Z lopatami, tovariš general.

— Z lopatami? Z razumom je treba kopati. — Izgovoril je to s svojo znano blagostjo, s humorjem. — Gotovo ste tam dobro nagrmadili zemljo. Zdaj bo treba, tovariš Momiš-Uli, kopati lažne objekte. Morate biti zviti, da speljujete na krivo sled.

(Se nadaljuje)

Da ne bi pozabili...

Kako znajo naši zavezniki skrbeti za naše zdravje in spomin; da ne bi mi pozabili na inkvizicijske metode fašistov in nacistov — da, žal!

Šofer Stanko Fornazarič je dne 12. t. m. vozil avto okrog 10. ure zvečer proti Renčam. Nenadoma je zaslišal huronsko vpitje proti avtomobilu. Ustavil je. Ko je izstopil, je zapazil ob cesti dva jeepa in 6 ameriških vojakov, ki so se mu približevali z napetimi puškami v rokah. Ukazali so mu, naj dvigne roke in pri tem divje kričali nanj. Preiskali so ga od nog do glave, premetali vso notranjost avtomobila ter ga končno odpeljali na trg v Bilje pred cerkev. Postavili so ga med ista dva jeepa, tako da so mu svetili z reflektorji v oči.

Reflektorje so užigali, in ugašali, da je bil v strašni živčni napetosti in čutil, kot da bi ga tolkli s kolom po glavi. Začel se je tudi tresti od mraza in prosil, naj bi mu dovolili, da gre po plašč v avto. Niso ga pustili. Pripeljali so še neko drugo žrtev — kolesarja — in ga postavili pred reflektorje. Luči so užigali približno tričetrt ure. Končno je prišel še nek poročnik. Fornazarič je mislil, da je že rešen, poročnik se je pa samo postavil pred jeepa in prižiganje in ugašanje se je nadaljevalo pod njegovo komando. Nazadnje so se spomnili, da bi že skoraj imela dovolj, ju še enkrat preiskali, potem pa vsa uničena izpustili s pozdravom: okay!

Čudite se, gospodje, če vas včasih primerjamo z onimi, ki smo jih morali trpeti 20 let. Veseli smo, da to z vami ne bo trajalo toliko časa. Saj bi potem čisto obupali nad civilizacijo in kulturo, ki jo menda gojite tam v Ameriki.

DAROVI IN PRISPEVKI

Za partizanske sirote so darovale tov. I. okraja v spomin tov. Mare Curek 1.200 lir.

Za Rdeči križ v Lonjerju je darovala Betka Biščakova 400 in Zora Čokova 200 lir. Odbor se obema zahvaljuje.

FIZKULTURA

Rdeča zvezda-Lj. Ponziane ob 15.30 na stadionu

Danes popoldne čaka tržaške nogometaše ponovna težka naloga. Pokazati bodo morali tako, če ne boljšo igro kot so jo predvajali proti Partizanu, kajti tudi današnji nasprotnik Rdeča zvezda, je več kot nevaren nasprotnik. Danes bodo morali tržaški dečki vložiti v tekmo vso svojo borbenost in vzdržati peklenski tempo, s katerim jih bo poskušala Rdeča zvezda nadvladati. Prepričani smo, da ga bodo igralci Lj. Ponziane vzdržali in znali, kot teden dni tega, preiti v napad, prepričani pa smo tudi, da jih bo tudi danes pri tej težki nalogi podprla tržaška publika. Pričetek tekme bo ob 15.30. V predtekmi pa bosta igrali za pokrajinsko prvenstvo enajstonici tržaške tovarne strojev in reškega Torpeda s pričetkom ob 13. uri.

Pokrajinsko prvenstvo

Spored današnjih tekem pokrajinskega prvenstva je sledeč: *v Trstu* na igrišču Ponziane ob 11.30 Škedenj-Postojna, igrišče stadiona ob 13. uri Tovarna strojev-Torpedo. V Kopru ob 11. uri Rudar-Milje; ob 15. uri Gaslini-Koper; V Pulju ob 15. uri Piran-Pulj; V Izoli ob 16. uri Gorica-Izola. V Krminu ob 15. uri Krmin-Tržič.

Okrožno prvenstvo

Igrišče CRDA: ob 8. uri Tovarna strojev II-Sv. Marko; ob 9.45 Škedenj II-Občine; ob 11.30 Ponziana-Acegat. *Igrišče Ponziane:* ob 8. uri Čebulec-Rauber; ob 9.45 Costalunga-Primorje P. *Openško igrišče:* ob 14. uri Kraljič-Dreher I.

Košarka za Rauberjev in Morganov pokal

Program današnjih tekem v košarki za Morganov in Rauberjev pokal je sledeč: moški za Morganov pokal: *Igrišče* DSZ ob 9. uri Rauber-Sv. Marko; ob 12. uri Barkovlje-Roianese. *Igrišče* Tomažiča ob 10. uri DSZ-VOM. *Igrišče Škedenj* ob 9. uri Škedenj- Sv. Vid; ob 11. uri Redivo-Arsenal. Ženske za Raubarjev pokal: *Igrišče* Tomažiča ob 9. uri Magdalena-DSZ; ob 11. uri Rauber-Rinaldi; ob 12. uri Tomašič-Sv. Vid. *Igrišče Škednja* ob 10 uri Col-Vesna.

Tek čez drn in strn na Občinah in v Gorici

Danes ob 9.30 bo na Občinah tek čez drn in strn, ki ga bo organiziralo sportno društvo Opčine. Moški bodo tekli na progi 3000 m, ženske pa na 800 m.

V Gorici pa bo priredil Delavski sportni krožek tekme čez drn in trn za goriške fizkulturnike. Tekmovalci naj se zberejo ob 10. uri pri gostilni «Gira» na Pevmskem mostu.

Partizanski marš na praznik Sv. Jožefa

Na praznik Sv. Jožefa bo organiziralo novo ustanovljeno sportno društvo Sv. Vid partizanski marš na progi 8 km. Start bo izpred kulturnega društva Tomažič ob 14. uri, cilj pa bo pri Sv. Jožefu. Prijave s prijavnino 20 lir se bodo sprejemale eno uro pred pričetkom marša. Za zmagovalce so razpisana lepa darila.